

ВІДГУК
офіційного опонента, кандидата філологічних наук, доцента
Куц Еліни Олексіївни
на дисертацію МУСІЙЧУК ТЕТЯНИ ІГОРІВНИ
**«СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНО-
ПРАГМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВИСЛОВЛЕНЬ ОБУРЕННЯ В
СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ»,**
подану на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук
(спеціальність 10.02.04 – германські мови)

Проблема гармонізації міжособистісних стосунків розпочинається із розв'язання конфліктних ситуацій, вирішення спірних питань, створення сприятливої психологічної атмосфери між комунікантами. Саме тому питання емотивних аспектів конфліктного спілкування завжди буде цікавити мовознавців, розкриваючи нові горизонти та ракурси його дослідження у лінгвістиці, сприяючи еволюції мовознавчої думки у напрямку «мова та людина vs. людина та мова».

Актуальність дисертації Т. І. Мусійчук визначається антропоцентричним характером сучасних лінгвістичних розвідок, підвищеним інтересом мовознавства до вивчення конфліктного та емотивного спілкування, інтенсифікацією використання інтегративних підходів у дослідженні його проявів і засобів актуалізації.

Дисертаційне дослідження Мусійчук Т. І. має виважену архітектуру, що зумовлено чіткою окресленістю її об'єкта, яким є висловлення обурення в сучасній англійській мові, її предмета – структурно-семантичних та комунікативно-прагматичних характеристик подібних висловлень. Мета розвідки, що полягає у комплексному дослідженні зазначених характеристик, виправдовує значний перелік завдань, успішно вирішених авторкою дисертації в ході її виконання. Вирішенню поставлених завдань сприяє також поліпарадигмальність та інтегративність методології, адекватно застосованої авторкою у цій науковій праці.

Отримані результати відзначаються достовірністю та безперечною науковою новизною, адже в роботі *вперше*:

ВІДДІЛ ПЛОВОДСТВА ТА АРХІВ
2018/06/13

здійснено та встановлено критерії розмежування видів обурення;
проведено комплексний аналіз мовних і мовленнєвих засобів
вербалізації обурення на матеріалі сучасної англійської мови;

з'ясовано та детально проаналізовано невербальні засоби актуалізації
обурення;

виявлено особливості взаємодії між вербальними та невербальними
засобами вираження обурення;

уточнено прагматичний потенціал висловлень обурення та особливості
їх тактико-стратегічного аранжування.

Ці основні наукові результати та досягнення можна вважати
збагаченням лінгвістичної науки, тобто йдеться про **теоретичне значення**,
наукову вагомість представленої праці, про особистий внесок дисертантки в
такі конкретні галузі англістики та мовознавства, як прагмалінгвістика
комунікативна лінгвістика, дискурсологія, лінгвоконфліктологія.

Здобутки Т. І. Мусійчук є цінними й у прикладному аспекті, оскільки
існують досить широкі можливості їх практичного застосування:

у навчальній роботі (при викладанні нормативних курсів із
лексикології, загального мовознавства, теорії мовної комунікації);

у навчально-методичній роботі (при укладанні навчальних і
методичних посібників і рекомендацій у межах проблем, що були об'єктом і
предметом авторської розвідки);

у науково-дослідницькій роботі (при виконанні дипломних,
магістерських робіт і кандидатських дисертацій).

Структура та зміст наукової розвідки, логіка викладення її матеріалу,
дослідницький шлях, яким дисертантка йде до реалізації поставленої в ній
мети, забезпечують доказовість, **обґрунтованість та достовірність** її
основних положень і висновків. Цьому сприяє і опрацьована кількість
джерел наукової літератури (288 позицій), лексикографічних джерел (13
позицій), емпіричного матеріалу (164 позиції). Уваги заслуговують також
додатки дисертації Мусійчук Т. І., що доповнюють та унаочнюють її
результати (стор. 230-244).

Основні результати наукової розвідки знайшли своє відображення в тринадцяти одноосібних публікаціях, п'ять із яких є статтями, виданими в журналах, затверджених ДАК МОН України як фахові; одній статті, опублікованій у нефаховому виданні України, дві статті в зарубіжних виданнях, а також п'яти тезах, виданих у збірниках матеріалів міжнародних і вітчизняних конференцій. Зміст **автореферату** ідентичний основним положенням дисертації.

Аналіз змісту анотації та основних положень тексту дисертаційного дослідження Т. І. Мусійчук засвідчив їхню повну ідентичність, тобто зміст анотації відтворює зміст положень та основні ідеї тексту дисертації, не містить інформації, відсутньої в ній.

Основний текст дисертації та анотація оформлені відповідно до встановлених вимог МОН України (зокрема вимог до оформлення дисертації, затверджених Наказом МОН № 40 від 12.01.2017 року). Сукупність ключових слів, вказаних у анотації, відповідає основному змісту наукової праці, адекватно відображає тематику дослідження і забезпечує можливість здійснення тематичного пошуку роботи.

Підкреслюючи безперечну актуальність, теоретичну вагомість і практичну цінність наукової праці, логічність і переконливість її висновків, відзначаємо, що вона не позбавлена певної дискусійності, що дозволяє нам висловити низку зауважень та поставити критичні питання її авторці:

1. Хотілося б з'ясувати, чому саме обурення стало предметом дисертаційного дослідження? Конкретизації потребує також постульована у вступі теза про здійснену дисертанткою систематизацію чинників актуалізації обурення.

2. Всілякого схвалення заслуговує проведений у науковій праці аналіз позамовних засобів вираження обурення та встановлення корелятивного зв'язку між ними та мовними одиницями його екстеорізації. Проте, не зовсім зрозумілим з підрозділу 2.3 дисертації (с. 97-130) є, чи ототожнює або розрізняє дисертантка вербальні та паравербальні засоби вираження обурення. Крім того, встановлення взаємодії вербальних і невербальних

засобів вираження обурення, що здійснюється у підрозділі 2.3.5 наукової праці (с. 127-130) та базується на запропонованій Л. В. Солошук класифікації принципів взаємодії мовних і позамовних компонентів спілкування в межах однієї репліки (Солошук Л. В. Взаємодія вербальних і невербальних компонентів комунікації у сучасному англомовному дискурсі : дис. ... д-ра філол. наук... Київ, 2009. С. 159), а також великий обсяг опрацьованого фактичного матеріалу дозволяє, на мою думку, з'ясувати, які саме з визначених позамовних засобів є домінантними у вираженні обурення та супроводжують мовлення обурених осіб, у першу чергу, а які можна віднести до, так званих, допоміжних та не частотних позамовних засобів вираження обурення?

3. Крім того, залежно від інтенцій-активізаторів обурення Т. І. Мусійчук абсолютно слушно розрізняє його види (особисте, емпатійне та вдаване – стор. 135-136) та встановлює комунікативні стратегії та тактики їх вираження, що також надає можливість спостерігати, які позамовні засоби превалюють та супроводжують певний вид ословленого та екстеорізованого мовою обурення. Напевно, що вибір невербальних засобів обурення залежить і від інтенсивності емоції та емотивних (оцінних) та ін. характеристик мовних одиниць, що позначають або вказують на подібні емоції у висловленнях обурення, а також від національної приналежності мовця, що висловлює обурення, адже фактичним матеріалом дисертаційного дослідження були тексти Британського національного корпусу та Корпусу сучасної американської англійської мови.

4. Дослідження комунікативно-прагматичних аспектів вираження обурення дозволило дисертантці абсолютно правильно визначити комунікативні стратегії та тактики, які використовуються обуреними мовцями. Потребує пояснення, на мою думку, чому жодна із визначених стратегій не передається у їх мовленні поєднанням кількох тактик, їх контактним або дистантним використанням? Чи знаходять своє використання в обуреному мовленні універсальні тактики? І що таке універсальна тактика?

Висловлені зауваження та міркування жодним чином не впливають на загальне позитивне враження від дисертаційної праці. Вона є актуальною, самостійною, завершеною науковою розвідкою, що вдало вирішує поставлені дослідницькі завдання, має теоретичне та практичне значення, увиразнюється науковою новизною і достовірністю отриманих результатів. Вважаю, що дисертація **«СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВИСЛОВЛЕНЬ ОБУРЕННЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ»** відповідає всім вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року, зі всіма змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 29 серпня 2015 року та № 1159 від 30 грудня 2015 року, № 567 від 27 липня 2016 року, № 943 від 20 листопада 2019 року, № 607 від 15 липня 2020 року, а її авторка **МУСІЙЧУК ТЕТЯНА ІГОРІВНА** заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 «Германські мови».

Офіційний опонент:

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та практики перекладу
Національного університету «Запорізька політехніка»

Е. О. Куш

Підпис Е. О. Куш засвідчую:

Учений секретар
Національного університету «Запорізька політехніка»
канд. соц. наук, доцент

В. В. Кузьмін